

Towards Pre-trial Detention as Ultima Ratio (DETOUR)

1 januari 2016 – 31 december 2017

Voorstelling van het project

Het project heeft als doel, in zeven verschillende Europese landen (Oostenrijk, Duitsland, Roemenië, België, Litouwen, Ierland en Nederland), de praktijk in verband met de voorlopige hechtenis te analyseren, en, meer in het bijzonder, verschillende pistes te exploreren die moeten toelaten het gebruik ervan terug te dringen. Daarvoor is niet enkel een goede kennis van de nationale wetgeving vereist, maar ook van de lokale praktijk inzake toepassing van de voorlopige hechtenis én alternatieve maatregelen hiervoor, alsook specifieke aandachtspunten die zich in dit verband stellen.

Twee aspecten staan centraal in het onderzoek: enerzijds de situatie van verdachten vanuit mensenrechtelijk perspectief, anderzijds de visie en noden van gerechtelijke actoren die zich geconfronteerd zien met bepaalde hinderpalen die hen niet toelaten een voorlopige hechtenis te vermijden, zoals lacunes met betrekking tot alternatieve maatregelen.

Bijzondere aandacht zal in dit project bovendien uitgaan naar de extra-nationale dimensie, en met name naar de opvolging van in ene EU-lidstaat opgelegde alternatieve controlemaatregelen door een andere lidstaat (*European Supervision Order*). Hoewel de uiterste datum voor omzetting van het desbetreffende kaderbesluit¹ naar nationale wetgeving toe werd vastgelegd op 1 december 2012, is België deze verplichting tot op vandaag nog steeds niet nagekomen. In de loop van 2016 zou hier echter aan voldaan worden.

Het gegeven dat in Europese gevangenissen een groot aantal voorlopig gehechten verblijven en hun detentieomstandigheden bijvoorbeeld door het Europees Comité ter preventie van foltering (CPT) werden bekritiseerd, hebben mee aanleiding gegeven tot de totstandkoming van dit project. Bovendien kent de voorlopige hechtenis in tal van landen soms een excessieve duur, zoals ook blijkt uit rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Meer in het bijzonder dient ook gewezen te worden op een omvangrijk aandeel vreemdelingen in voorhechtenis.

Wat de alternatieve maatregelen betreft zal in het kader van dit project onderzocht worden in welke mate ze er toe kunnen bijdragen de voorlopige hechtenis terug te dringen. De beschikbaarheid en het gebruik van dergelijke maatregelen variëren in belangrijke mate in de verschillende bij het project betrokken landen; zij kennen een meer of minder intrusief

¹ Kaderbesluit 2009/829/JBZ van de Raad van 23 oktober 2009 inzake de toepassing, tussen de lidstaten van de Europese Unie, van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen inzake toezichtmaatregelen als alternatief voor voorlopige hechtenis (het kaderbesluit ESO, *European Supervision Order*).

karakter en kunnen verschillende vormen aannemen (politievoorwaarden, therapeutische behandeling, elektronisch toezicht, ...). Bepaalde categorieën personen (vreemdelingen, personen zonder vast verblijf, ...) lijken uitgesloten te worden van deze alternatieve maatregelen. Welk gevolg wordt gegeven aan een niet-naleving van opgelegde voorwaarden in het kader van deze alternatieve maatregelen, is een vraag die in alle Europese landen rijst; in sommige landen maakt 'conditiebreuk' op zichzelf al een misdrijf uit. Een laatste aspect dat in dit project onder de loep zal moeten worden genomen, is de vraag naar de mate waarin op het ogenblik van berechting rekening wordt gehouden met de tijd die betrokken verdachten in voorlopige hechtenis of onder het regime van een alternatieve maatregel doorbrachten.

Methodologie (gegevensverzameling)

In het kader van dit project zullen verschillende onderzoeksactiviteiten worden opgezet, meer in het bijzonder met oog op de verzameling van pertinente gegevens:

- Analyse van de wetgeving en literatuur in verband met de voorlopige hechtenis, met inbegrip van een *state of the art* op het vlak van onderzoek dat hierover reeds werd verricht;
- Analyse van beschikbare kwantitatieve gegevens;
- On-line *survey* bij onderzoeksrechters (onder voorbehoud: mogelijkerwijze te vervangen door observaties in onderzoekskabinetten/zittingen van de Raadkamer en/of studie van gerechtelijke dossiers)
- Studie van diensten die tussenkomen in het kader van de voorlopige hechtenis (ongeacht de uitvoeringsmodaliteiten) en de vrijlating/invrijheidstelling onder voorwaarden (VOV)
- Interviews met onderzoeksrechters, parketmagistraten en andere actoren over hun visie over en ervaringen in verband met de problematiek van de voorlopige hechtenis

Verwachte output

- Een eerste nationaal rapport waarin verslag wordt gedaan over de analyse van de wetgeving, de beschikbare literatuur en data, de via de on-line *survey* verzamelde gegevens, en een overzicht van middelen en diensten die worden ingezet om voorlopige hechtenis te vermijden
- Een tweede nationaal rapport met betrekking tot de interviews met experts
- Een internationaal-comparatief rapport met beschrijving van de situatie in de zeven deelnemende landen
- Een handleiding (*manual*) over *good* of *promising practices*
- Drie internationale *workshops* die worden georganiseerd in Oostenrijk, België en Duitsland
- Een internationale (slot)conferentie die eind 2017 zal doorgaan in Wenen (Oostenrijk)